

Research Paper

Spatial Analysis of Rural Settlement in Borderline Areas of the Country Using a Passive Defense Approach (Case Study: Rural Settlements in Piranshahr County)

*Mohammad Hassan Nami¹

1. Associate Professor, Department of Political Geography, Farabi University of Science and Technology, Tehran, Iran.

Citation: Nami, M.H. (2023). [Spatial Analysis of Rural Settlement in Borderline Areas of the Country Using a Passive Defense Approach (Case Study: Rural Settlements in Piranshahr County) (Persian)]. *Journal of Rural Research*, 14(1), 20-37, <http://dx.doi.org/10.22059/jrur.2023.346445.1761>

doi: <http://dx.doi.org/10.22059/jrur.2023.346445.1761>

Received: 30 July 2022

Accepted: 10 Feb. 2023

ABSTRACT

One of the undesirable consequences of the country's development policies in the border areas is the rupture in the spatial structure, which reflects these policies in the form of disruption of the balance in the endogenous growth of settlements at different levels, disorder in the spatial system of the complex human problems and discontinuity in spatial relations and disorder in economic, social, cultural, administrative and physical functions and finally geographical isolation and underdevelopment are evident. With an overview, it is possible to find the weak position of the border and marginal regions in comparison with the central regions of the country in the process of spatial development, comprehensive security and social justice. The current research with the statistical population of rural settlements in *Piranshahr* City in West Azarbaijan province is of a practical application type, with a descriptive-analytical method, a systemic problem-solving approach and library-documentary and survey-field information collection tools based on rural development plans. And the emphasis on the passive defense approach has been done as a security-building and defense-oriented approach. The spatial findings were analyzed by GIS and using the analytical hierarchy process (AHP) and fuzzy logic. The obtained results indicate that out of 147 villages of the city, more than 60 villages, which constitute more than 40% of the population of rural areas, are very vulnerable. Also, the highest level of vulnerability is observed in the rural settlements of three western Lahijan, Piran and Western Mangur districts, which are border districts.

Key words:

Spatial analysis, Developing spatial structure, Passive defense approach, *Piranshahr* county

Copyright © 2023, Journal of Rural Research. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-noncommercial 4.0 International License which permits copy and redistribute the material just in noncommercial usages, provided the original work is properly cited.

Extended Abstract**1. Introduction****T**

he issue of borders and establishing the security of border areas is an important part of the national interests of

most countries. With an overview, it is possible to understand the weak position of the border and marginal areas in comparison with the central regions of the country in the process of social justice. In fact, due to the distance from the center, geographical isolation and lack of development, the border areas have significant differences in

*** Corresponding Author:****Mohammad Hassan Nami, PhD****Address:** Department of Political Geography, Farabi University of Science and Technology, Tehran, Iran.**Tel:** +98 (910) 9000288**E-mail:** Dr.mh.nami@gmail.com

terms of welfare and structural development compared to other population centers of the country, which lead to the separation of these two areas and the creation of an exploitative relationship which has been in favor of the center.

2. Methodology

The present research, which emphasizes the investigation and evaluation of the vulnerability of rural settlements in *Piranshahr* City with the approach of passive defense in security and defense crises, has been carried out using a scientific combination of descriptive-analytical research methods. This research, using the cognitive context and the information it contains, is of a practical application type that is carried out to improve and optimize tools, objects and patterns in order to develop welfare and comfort and improve the level of social life in the studied area. The current research was done to solve the problem and its results are directly used to solve the problem in the overall system. Like other applied practical research, this research has a local character and aims to de-crisis the existing system in order to restore it to normal conditions and recreate the health of the system.

In order to measure the current situation of defense requirements in the rural settlements of *Piranshahr* City, first 6 indicators of the slope, population density, distance from rivers, distance from faults, distance from security and military centers and distance from the border in these settlements using the opinions of non-agent defense experts have been identified and investigated. In general, in this research, after identifying the influential parameters in the discussion of the vulnerability of rural settlements with a non-agent defense approach, the desired data has been prepared. In the next steps, a questionnaire was prepared and the level of vulnerability and the importance of influential factors were extracted using expert opinions in the form of the AHP model. Finally, by combining the fuzzy model and the AHP model, the vulnerability of settlements was extracted using GIS. Figure 1 shows the conceptual model of the design and its process, as well as the criteria used.

3. Results

The development of the country depends on the development of villages. Therefore, we should seek to solve the problems of living in the villages of the border areas at the same time as in other parts of the country to create a suitable platform for their growth. Equipping the border areas with welfare facilities, paying attention to the leadership and guidance of the local people, maintaining national

unity, organizing and strengthening the local leadership to be prepared for correct and intelligent decision-making, when necessary, especially in the strategic parts, can be taken as measures in order to prepare for passive defense in the border areas.

4. Discussion

In this research, 6 indicators of the slope, population density, distance from rivers, distance from faults, distance from security and military centers, and distance from the border have been used as important factors affecting the vulnerability of rural settlements with a passive defense approach. Based on the results obtained, the research findings show that a total of 147 villages of *Piranshahr* city have a population of 48558 people. Of this amount, 14.33 percent of the population lives in villages with high vulnerability. Also, 26.43% of the residents of the villages of *Piranshahr* live in settlements with high vulnerability. But the largest proportion of residents live in villages with moderate vulnerability, which includes 32.34% of the population of this city. 40% of the investigated residential areas form the habitat of villagers who are exposed to low and very low vulnerability. Settlements with the largest number of populations have a moderate vulnerability, and in the second place, the number of populations shows high vulnerability in crisis and threat conditions. In general, the intensity of vulnerability can be estimated to be more than 50% in densely populated areas and less than 50% in sparsely populated areas.

5. Conclusion

The obtained results indicate that out of 147 villages of the city, more than 60 villages, which constitute more than 40% of the population of rural areas, are very vulnerable. Also, the highest level of vulnerability is observed in the rural settlements of the three rural districts of West Lahijan, Piran and West Mangur, which are border districts.

Acknowledgments

This research did not receive any specific grant from funding agencies in the public, commercial, or not-for-profit sectors.

Conflict of Interest

The authors declared no conflicts of interest

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

آمایش دفاعی روستاهای مرزی با رویکرد پدافند غیرعامل (مورد مطالعه: روستاهای مرزی شهرستان پیرانشهر)

* محمد حسن نامی^۱

۱- دانشیار، گروه جغرافیای سیاسی، دانشگاه علوم و فنون فارابی، تهران، ایران.

حکیده

تاریخ دریافت: ۰۸ مرداد ۱۴۰۱

تاریخ پذیرش: ۲۱ بهمن ۱۴۰۱

امنیت دفاعی سکونتگاه‌های مرزی یکی از مهم‌ترین مسائلی است که در سیاست‌های دفاعی و امنیتی کشورها مطرح می‌شود. لذا، پس از معرفی سکونتگاه‌های مرزی و اهمیت آن‌ها در حفاظت از مرزهای کشور، به بررسی تهدیدات امنیتی محیط زیستی و طبیعی، مهاجرت غیرقانونی، قاچاق کالا و مواد مخدر و... که بر روی سکونتگاه‌های مرزی تأثیر می‌گذارند و در ادامه به بررسی موانع اصلی در حفاظت از سکونتگاه‌های مرزی و نقش پدافند غیرعامل در این حفاظت پرداخته و با توجه به مطالب بحث‌شده، راهکارهایی برای تقویت امنیت دفاعی سکونتگاه‌های مرزی با تأکید بر پدافند غیرعامل ارائه می‌شود. این راهکارها شامل تقویت نظارت بر مرز، افزایش آموزش و آگاهی جامعه و نیروهای امنیتی در خصوص روش‌های جلوگیری از تهدیدات، بهبود شبکه‌های ارتباطی و... است. این مقاله به بررسی امنیت دفاعی سکونتگاه‌های مرزی در استان آذربایجان غربی با تأکید بر پدافند غیرعامل و ارائه راهکارهایی برای تقویت امنیت این مناطق با روش توصیفی - تحلیلی، نگرش حل مسئله سیستمی و ابزارهای گردآوری اطلاعات کتابخانه‌ای - اسنادی و پیمایشی - میدانی بر مبنای طرح‌های توسعه روستایی و تأکید بر رویکرد پدافند غیرعامل به‌عنوان رویکردی امنیت‌ساز و دفاع‌محور انجام گرفته است. تحلیل یافته‌های فضایی - مکانی به‌وسیله GIS و با استفاده از فرایند تحلیل سلسله مراتبی (AHP) و منطق فازی صورت پذیرفته است. طبق نتایج به‌دست‌آمده، از ۱۴۷ روستای شهرستان بیش از ۶۰ روستا که بیشتر از ۴۰ درصد جمعیت مناطق روستایی را تشکیل می‌دهند در معرض آسیب‌پذیری خیلی زیاد و زیاد هستند. همچنین بیشترین میزان آسیب‌پذیری در سکونتگاه‌های روستایی سه دهستان لاهیجان غربی، دهستان پیران و دهستان منگور غربی مشاهده می‌شود که دهستان‌های مرزی به شمار می‌روند.

کلیدواژه‌ها:

امنیت دفاعی، سکونتگاه‌های مرزی، پدافند غیرعامل، آذربایجان غربی

مقدمه

غیرعامل در سکونتگاه‌های مرزی امری ضروری به نظر می‌رسد. یکی از مهم‌ترین مشکلات و چالش‌های تحقیق در بررسی امنیت دفاعی سکونتگاه‌های مرزی با تأکید بر پدافند غیرعامل، شناسایی و تحلیل تهدیدات امنیتی است که بر روی این مناطق تأثیر می‌گذارند. در حقیقت، به دنبال شناسایی و تحلیل تهدیدات، نیاز به ارائه راهکارهایی جهت پیشگیری و مقابله با این تهدیدات به‌منظور تقویت امنیت دفاعی سکونتگاه‌های مرزی وجود دارد. همچنین، مسئله دیگری که ممکن است در بررسی امنیت دفاعی سکونتگاه‌های مرزی با تأکید بر پدافند غیرعامل مطرح شود، عدم هماهنگی و همکاری بین نیروهای مختلف امنیتی و نظامی در این مناطق است. به‌عنوان مثال، این امکان وجود دارد که هر یک از نیروهای امنیتی و نظامی به‌صورت جداگانه از این تهدیدات مطلع شوند و در پاسخ به آن‌ها اقدام کنند، درحالی که همکاری

سکونتگاه‌های مرزی به دلیل نزدیکی به مناطق مرزی و کشورهای همسایه با آن، همواره در برابر خطرات امنیتی قرار دارند. یکی از مسائل مهم امنیتی در این سکونتگاه‌ها، پدافند غیرعامل است. پدافند غیرعامل به‌عنوان یکی از راه‌هایی برای محافظت از حریم دفاعی کشورها استفاده می‌شود. پدافند غیرعامل شامل اقداماتی است که مستقیماً به دفاع از تجهیزات و نیروهای نظامی نمی‌پردازد، بلکه در صورت بروز ناپسندیده‌هایی مثل انفجار، آتش‌سوزی، سیل و زلزله، محافظت از تجهیزات و نیروهای نظامی را به عهده دارد. اما در سکونتگاه‌های مرزی با توجه به نزدیکی به مناطق پرخطر و همچنین داشتن هم‌جواران خطرناک، مسئله امنیتی پدافند غیرعامل به‌ویژه اهمیت بیشتری پیدا می‌کند. بنابراین، استفاده از روش‌های مناسب پدافند

* نویسنده مسئول:

دکتر محمد حسن نامی

نشانی: تهران، دانشگاه علوم و فنون فارابی، گروه جغرافیای سیاسی.

تلفن: ۹۰۰۲۸۸ (۹۱۰) ۹۸+

پست الکترونیکی: Dr.mh.nami@gmail.com

به این موارد اشاره نمود:

حکیم دوست و همکاران (۲۰۱۸) مقاله خود با عنوان «تحلیل فضایی زیست‌پذیری در روستاهای مرزی شهرستان هیرمند با تأکید بر پدافند غیرعامل» را انجام داده‌اند که نتایج حاصل از تحلیل موران دو متغیره نشان می‌دهد ۷ روستا از ۴۴ روستای مورد مطالعه، در وضعیت کاملاً مطلوب و ۱۲ روستا در وضعیت بحرانی از حیث زیست‌پذیری و رعایت ملاحظات پدافند غیرعامل قرار دارند. همچنین نتایج حاصل از تحلیل HOTS/SPOT نشان می‌دهد، ۸ خوشه در منطقه به‌طور پراکنده در جنوب شرق شهرستان هیرمند شناسایی گردید که شرایط ناپایداری و امنیتی سکونتگاه‌های واقع در این خوشه‌ها لزوم توجه بیشتر را می‌طلبد. همچنین ۱۵ روستای شهرستان هیرمند به‌نوعی یا دارای شرایط زیست‌پذیری بالا و رعایت ملاحظات پدافند غیرعامل پایین یا برعکس هستند که لازم است جهت افزایش امنیت منطقه، زیست‌پذیری و رعایت ملاحظات پدافند غیرعامل در تمامی روستای مورد نظر تقویت گردد. **سلیمانی و همکاران (۲۰۱۸)** در مقاله خود با عنوان «ساختار فضایی سکونتگاه‌های روستایی در نواحی مرزی ایران و ترکیه با رویکرد پدافند غیرعامل» ۸ معیار اصلی (منابع آب، مخاطرات طبیعی، شکل زمین، ملاحظات امنیتی، اقلیم، ملاحظات جمعیتی، دسترسی به امکانات، جنس زمین) با ۱۷ زیرمعیار در قالب مدل ANP در رویکردی تلفیقی با سیستم اطلاعات جغرافیایی مورد تحلیل قرار گرفتند، نتایج حاصل از پژوهش، پهنه‌بندی محدوده مورد مطالعه بر اساس آسیب‌پذیری در قالب پنج طبقه خیلی کم تا خیلی زیاد است. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که از ۱۲۵۹ روستای واقع در محدوده مورد مطالعه ۲۹ درصد از آن‌ها با جمعیتی بالغ بر ۱۵۰۲۱۳ (۲۶/۳ درصد) در محدوده آسیب‌پذیری خیلی زیاد و زیاد قرار گرفته‌اند. این در حالی است که در محدوده آسیب‌پذیری خیلی کم از نظر قابلیت پدافندی ۲۹۹ روستا با ۳۱ درصد از جمعیت قرار دارد. نتایج نشان می‌دهد که ملاحظات امنیتی با امتیاز ۰/۳۴۹ بیشترین اهمیت و تأثیر را در تحلیل سکونتگاه‌های روستایی نواحی مرزی ایران و ترکیه از نظر پدافند غیرعامل دارد. در مرتبه‌های بعد ملاحظات جمعیتی با امتیاز ۰/۲۳۲ و مخاطرات محیطی با امتیاز ۰/۱۵۰ از نظر اهمیت قرار دارند. در این میان، جنس زمین و منابع آب به ترتیب با میزان اهمیت ۰/۰۱۹ و ۰/۰۲۶ کم‌اهمیت‌ترین هستند. **خرم‌بخت (۲۰۱۶)** مقاله خود با عنوان «تحلیل رویکرد پدافند غیرعامل در مکان‌گزینی روستاها با تأکید بر مؤلفه‌های طبیعی (مورد مطالعه: بخش مرکزی شهرستان لارستان)» را انجام داده است. در این پژوهش، بر مبنای معیارهای پدافند غیرعامل به بررسی مکان‌گزینی روستاهای بخش مرکزی شهرستان لارستان پرداخته شده است. جامعه آماری تعداد (۹) روستای اصلی واقع در بخش مرکزی شهرستان لارستان است. به‌منظور تحلیل داده‌ها و رده‌بندی روستاها بر اساس اصول پدافند غیرعامل، از مدل AHP استفاده و برای اجرای این مدل نرم‌افزار

و هماهنگی بین آن‌ها باعث می‌شود تا بتوانند با استفاده از منابع مشترک و با هدف مشترک به دفع تهدیدات پرداخته و امنیت را بهبود دهند. به‌طور کلی، شناسایی تهدیدات، ارائه راهکارهای پیشگیرانه و مقابله با آن‌ها، هماهنگی و همکاری بین نیروهای مختلف امنیتی و نظامی، نظارت و کنترل مستمر بر فعالیت‌های مشکوک و ارتقای آموزش و آگاهی جامعه و نیروهای امنیتی، از جمله مسائل و چالش‌های مهمی هستند که در بررسی امنیت دفاعی سکونتگاه‌های مرزی با تأکید بر پدافند غیرعامل مطرح می‌شوند. در کشور ایران مناطق مرزی به دلیل وجود طیف گسترده‌ای از تهدیدات بالقوه و بالفعل کانون‌های بحران در پیرامون کشور لزوم اقدامات و تدابیر مؤثر دفاعی و مقابله با این تهدیدات را مشخص ساخته است (Hosseini Amini et al., 2013).

استان آذربایجان غربی با داشتن ۳۲۶۵۲۱۹ نفر جمعیت یکی از استان‌های مرزی در شمال غرب ایران است که با داشتن نقاط روستایی و عشایری متعدد از استان‌های محروم و کمتر توسعه‌یافته محسوب می‌شود (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵). شهرستان پیرانشهر نیز در این استان با داشتن بیش از ۱۴۷ روستا و بیش از ۴۸ هزار نفر جمعیت، در حالی که از قابلیت‌های طبیعی و انسانی زیادی برای توسعه برخوردارند، امروزه به دلیل بی‌توجهی به سازوکارهای اقتصادی، سیاسی - اداری، امنیتی - دفاعی، اجتماعی - فرهنگی و کالبدی - مکانی مختص مناطق مرزی با معضلات بسیاری در تقسیمات ساختار فضایی و مکانی مواجه‌اند (Tayebi Safa et al., 2022: 101). عدم پیگیری رویکرد واحد در برنامه‌ریزی‌های توسعه و برنامه‌ریزی‌های موازی و توأمان نیز عامل دیگر ایجاد گسیختگی فضایی - مکانی و برهم خوردن تعادل و توازن در عملکرد مؤلفه‌های توسعه شمرده می‌شود (Haji Fathali & Baqir Attaran, 2018: 271).

بنابراین این پژوهش کاربردی که با روش توصیفی - تحلیلی و استفاده از ابزار گردآوری مطالعات کتابخانه‌ای، پیمایشی و میدانی و همچنین تحلیل‌های فضایی - مکانی توسط GIS^۱ در نقاط روستایی آذربایجان غربی صورت گرفته است، سعی بر تحلیل فضایی و ارزیابی میزان آسیب‌پذیری نقاط روستایی شهرستان پیرانشهر بر اساس رویکرد پدافند غیرعامل را دارد تا بتواند کاستی‌های توجه به این رویکرد را مورد بازشناسی قرار داده و در نهایت طرح مناسب بهبود فضایی زیرساخت‌های استراتژیک این مناطق را در قالب توجه به الزامات و مقررات رویکرد پدافند غیرعامل به‌گونه‌ای طراحی نماید که به ارتقاء و بهبود سازمان‌دهی شاخص‌های امنیتی - دفاعی در این مناطق منجر گردد.

در حوزه تحلیل فضایی مناطق روستایی با رویکرد پدافند غیرعامل تحقیقات زیادی در کشور انجام گرفته است که می‌توان

1. Geographic Information System

«حفاظت از تأسیسات و تجهیزات شهری با استفاده بهینه از محیط طبیعی درون شهری با رویکرد پدافند غیرعامل، نمونه موردی: شهر بروجرد» به این موضوع پرداخته‌اند که شهر بروجرد در غرب کشور به دلیل ویژگی‌های خاص طبیعی دارای محدودیت‌هایی تلقی می‌شود و می‌توان با برنامه‌ریزی مناسب آن را از تهدیدات خارجی و داخلی و سوانح طبیعی در امان نگه داشت. برای این کار لازم است مکان‌های طبیعی مناسب برای استقرار تأسیسات و تجهیزات شهری، متناسب با معیارهای پدافند غیرعامل شناسایی و بررسی شوند. در نتیجه نیز راهبرد دفاعی و ارائه طرحی با تعیین نقاطی خاص جهت جانمایی کاربری‌های شهری با رویکرد حفاظت محور با به‌کارگیری اصول دفاع غیرعامل در شهرسازی را دربر داشته است.

حسن کامران و همکاران (۲۰۱۲) تحقیقی تحت عنوان «سازمان‌دهی فضایی نواحی مرزی هم‌جوار با مرز ایران و پاکستان با رویکرد پدافند غیرعامل» انجام داده‌اند. این پژوهش با توجه به استان سیستان و بلوچستان و مرز کشور ایران و پاکستان انجام گرفته و با اتخاذ رویکرد راهبردی و با هدف ارائه راهبردهای ایمنی - امنیتی غیرعامل متناسب با ساختارهای جغرافیایی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی این استان صورت پذیرفته است. در این پژوهش وضع موجود شاخص‌های امنیتی با استفاده از مدل SWOT سنجیده شده و پس از آن راهبردهای عملیاتی برای ایجاد و تداوم ایمنی و امنیت مرزهای این استان ارائه گردیده است.

ظاهر پریزادی و همکاران (۲۰۱۱) به انجام پژوهش «بررسی و تحلیل تمهیدات پدافند غیرعامل» در شهر سقز در رویکردی تحلیلی «همت گماردند که با توجه به اثرهای موقعیت طبیعی، نحوه پراکنش کاربری‌های شهری، موقعیت استقرار زیرساخت‌ها و تأسیسات شهری و ملاحظات امنیتی در مکان‌یابی، برنامه‌ریزی امنیتی و پدافند غیرعامل در شهرها انجام گرفته و در کوشش برای کاهش هزینه‌های شهری در صورت بروز تهدیدها است.

مروری بر ادبیات موضوع

تئوری‌ها و نظریه‌ها

نظریه سالتز و پارک

از دیدگاه پارک و سالتز، ساکنان مناطق محروم اغلب به دلیل انتخاب محدود به روابط خویشاوندی اکتفا می‌کنند و از این طریق هویت‌های اجتماعی در میان آن‌ها شکل گرفته و سازمان می‌یابد. این وضعیت موجب می‌شود که معاشرت‌های شخصی و روابط خانوادگی تقویت گردد (Jafari et al., 2018: 63).

به دلیل وجود چنین پیوندهای تنگاتنگ و نزدیک میان افراد و اعضای خانواده، و مراودات زیاد با خویشاوندان، امنیت عاطفی خانواده‌های ساکن در مناطق قدیمی بالاست؛ درحالی که در

Expert Choice به کار گرفته شد. در انتخاب شاخص‌ها بنا بر هدف پژوهش، بر معیارهای طبیعی تأکید شده، بررسی‌ها بر محور هفت معیار انجام گرفته و سرانجام به رده‌بندی روستاها بر مبنای اصول پدافند غیرعامل اقدام شده است. نتیجه پژوهش نشان داد که روستای کرمستج در جنوب شرقی لار، بهترین وضعیت را از لحاظ رعایت معیارهای پدافند غیرعامل دارد. در مرتبه بعدی، روستای درز در شرق بخش مرکزی لارستان است و در آخرین رتبه، روستای شاه غیب قرار می‌گیرد.

خانابائی ساعتلو و همکاران (۲۰۱۹) در مقاله خود با عنوان «ارائه مدل تحلیلی برای پدافند غیرعامل شهرها (مطالعه موردی: شهر ارومیه)» پس از مطالعه و بررسی اسناد و منابع مرتبط با پدافند غیرعامل، تعداد ۱۴ شاخص مرتبط با برخی از اصول پدافند غیرعامل از جمله اصول پراکندگی، مقاوم‌سازی و مکان‌یابی انتخاب شده و سپس برای وزن‌دهی به شاخص‌ها از روش فرایند تحلیل سلسله‌مراتبی استفاده شده است. جهت انجام تحلیل‌های مکانی، ابتدا لایه‌های اطلاعاتی شاخص‌ها در نرم‌افزار سیستم اطلاعات جغرافیایی رقوم‌سازی و ویرایش شده و با تبدیل لایه‌های اطلاعاتی به «ستر» و طبقه‌بندی آن‌ها، ضریب اهمیت محاسبه شده با روش فرایند تحلیل سلسله‌مراتبی، در هر یک از شاخص‌ها ضرب شده و با به‌کارگیری جمع وزنی در ترکیب شاخص‌ها، به سنجش میزان آسیب‌پذیری در مناطق پنج‌گانه شهر ارومیه پرداخته شده است. در گام نهایی نیز آسیب‌پذیری شهر ارومیه به تفکیک مناطق پنج‌گانه و بر اساس مدل «تاپسیس» رتبه‌بندی شده است. نتایج بیانگر آن است که میزان آسیب‌پذیری مناطق پنج‌گانه شهر ارومیه به ترتیب از بیشتر به کمتر، شامل مناطق پنج، یک، سه، چهار و در نهایت منطقه دو است و عمده موارد، با ضعف در رعایت اصل پراکندگی، مقاوم‌سازی و مکان‌یابی مرتبط است.

پژوهش «ارزیابی آسیب‌پذیری شهر با رویکرد پدافند غیرعامل با استفاده از روش دلفی» که توسط مسلم اسماعیلی شاهرخت و علی‌اکبر تقوایی (۲۰۱۱) انجام شده، با ارائه روشی که در آن شهر و عناصر شهری تأثیرگذار در موضوع پدافند غیرعامل مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته‌اند و به دنبال کاهش خسارات احتمالی حاصل از حملات نظامی در شهرها است. مورد مطالعه در این پژوهش شهر مرزی بیرجند در خراسان جنوبی است که به‌عنوان مرکز استان، استقرار مراکز مدیریتی و فرماندهی در آن از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. با استفاده از روش پژوهش دلفی فهرستی بیست‌گانه از عناصر آسیب‌پذیر در این شهر تهیه شده و با استفاده از GIS به پهنه‌بندی آسیب‌پذیری شهر همت گمارده‌اند. در نهایت پهنه‌بندی آسیب‌پذیری شهر بیرجند با رویکرد پدافند غیرعامل تهیه شده و تحلیل‌هایی به‌منظور کاهش خسارات ناشی از حملات نظامی در آن ارائه گردیده است.

صارمی و حسینی امینی (۲۰۱۲) در پژوهشی تحت عنوان

مناطق جدید شهری، چون به دلیل برخورداری از منابع قادرند شبکه‌های اجتماعی غیر خویشاوندی را توسعه داده و آن را حفظ کنند (Kelly & Crabtree, 2009: 41).

از دیدار روابط غیرشخصی در این مناطق، از ایجاد روابط دوستانه و صمیمانه می‌کاهد که این امر کاهش امنیت عاطفی را به دنبال دارد (Bahrapour & Malek-Afzali, 2018: 42).

نظریه زیمل

به نظر زیمل فردگرایی خصلت اجتماعی جدیدی است که با تقسیم‌بندی نیروی کار و مبادله کالا و مهم‌تر از همه با فضاها و شبکه‌های چندگانه شهری که فرد به آن تعلق دارد ارتباط نزدیکی دارد؛ به قول روت کوزر، پیچیدگی شهر «بستر استقلال فرد» است (Lennard, 1997: 77). زیمل معتقد است انسان شهری وقت‌شناس، حسابگر، بی‌تفاوت در برابر محرک‌های بی‌شمار محیط شهری، دارای گرایش‌های ذهنی مبتنی بر رفتاری احتیاط‌آمیز، تودار و خویش‌تن‌دار، بی‌خبر از همسایه و سرد و خشک است (Fathi, 2012: 2). جورج زیمل نیز مانند و بر افزایش تراکم جمعیت را با شدت کنترل اجتماعی در رابطه معکوس می‌بیند و معتقد است که با افزایش تراکم جمعیت، فاصله بین ساختار اجتماعی کلان جامعه و اراده فردی افزایش یافته، کنترل اجتماعی (به‌ویژه کنترل اجتماعی رسمی) ضعیف‌تر شده و فرد از آزادی عمل بیشتری برخوردار می‌شود. زیمل معتقد است که در نتیجه افزایش تراکم جمعیت، احساس تنهایی و گمنامی افراد بیشتر شده و فردیت (اراده فردی و احساس اثربخشی آن‌ها مورد تهدید واقع می‌گردد. آنگاه تنها از طریق پیوستن به گروه‌های کوچک (گروه‌های خویشاوندی، گروه‌های محلی و ...) است که افراد می‌توانند در جامعه ابراز وجود کنند (Lopes & Camanho, 2013: 46).

نظریه ویرت

ویرت، زندگی شهری را بی‌سازمان و فاقد همبستگی اجتماعی و شهرنشینان را افرادی با احساس تنهایی، انزوا و «نامنی» معرفی می‌کند. با رشد شهرها، حس اجتماعی در هم می‌ریزد و جامعه‌ای مبتنی بر قراردادهای مالی و مناسبات سرد و عقلانی گسترش می‌یابد. انزوا و بی‌سازمانی اجتماعی از ویژگی‌های زندگی شهری است. ناهمگونی افراد در زندگی شهری، باعث شکستن ساختارهای مستحکم، تحریک‌پذیری، بی‌ثباتی، ناامنی و پیوستگی آدم‌ها به تعداد متنوعی از گروه‌های اجتماعی متقاطع و مماس با یکدیگر می‌شود. وی شهر را جایگاه نسبتاً بزرگ، متراکم و دائمی افرادی که به لحاظ اجتماعی ناهمگون‌اند، تعریف می‌کند. از نظر ویرت جمعیت زیاد معمولاً تفاوت‌های فردی را افزایش می‌دهد و موجب جداسازی گروه‌های اجتماعی بر اساس ویژگی‌های عمومی مثل رنگ، قومیت و منزلت اجتماعی - اقتصادی می‌شود. همچنین

شهرنشینی موجب تقطیع زندگی خصوصی فرد و غیرعاطفی شدن روابط فرد می‌شود و فاصله اجتماعی را به وجود می‌آورد (Mokhtarpour & Manteghi Fasaie, 2017: 121).

ورث درکی عمیق از شهر داشت و از ضعف‌های نظری در جامعه‌شناسی شهری آگاه بود. ویرت پژوهش خود را با سه فرض آغاز می‌کند که قضیه‌های دیگر از آن‌ها اشتقاق پیدا می‌کنند: بزرگی، تراکم و ناهمگونی. این سه مفهوم خصایص اصلی شهر در نظر گرفته می‌شوند. بزرگی یک جامعه باعث افزایش تنوع در جمعیت می‌شود. هر چه جمعیت بزرگ‌تر باشد جدایی‌های فضایی بر مبنای نژاد، قوم و منزلت بیشتر خواهد شد. جدایی فضایی در شهر باعث سست شدن پیوندهای همسایگی و احساساتی می‌شود که جوامع کوچک از آن برخوردارند. ضعیف شدن این پیوندها باعث تقویت رقابت و ضرورت حضور نظارت رسمی می‌گردد. کنش‌های متقابل در گروه‌های بزرگ ابزاری می‌شود، یعنی افراد بر مبنای اهداف خاص با هم کنش دارند. این خصایص شهر باعث می‌شود که روابط سطحی زودگذر و توأم با گمنامی باشند. زندگی و کار در کنار جمعیت بزرگی که هیچ نوع پیوند احساسی و عاطفی ندارند، در ضمن حس رقابت و استثمار متقابل را افزایش می‌دهد. در عین حال باعث احساس آنومی و بی‌سازمانی شخصیتی می‌گردد (Wirth, 1938: 4).

محیط شهری روابط فرد را با اشیاء بیشتر و با طبیعت کمتر می‌کند. در محیط شهری ما مرتب در معرض تناقض‌ها قرار داریم؛ مثلاً ثروت و فقر، تجمل و سادگی، هوشمندی و نادانی، نظم و بی‌نظمی، تراکم جمعیت، و ... را مشخص می‌سازد. در نتیجه نوع کار، درآمد، نژاد، قومیت، سلیقه و تعصب از جمله عواملی هستند که مناطق مسکونی را از یکدیگر جدا می‌سازند. ناهمگونی در نتیجه بزرگی و تراکم جمعیت پدید می‌آید. کنش‌های متقابل در جامعه ناهمگون تمایزهای جامعه ساده را مبدل به قشربندی بسیار پیچیده می‌کند، و ساخت جامعه شهری از نظر قشربندی با جوامع ساده بسیار متفاوت است (Mousavi & Safari, 2016: 35).

جیکوبز

جین جیکوبز^۲، نظریه‌پرداز بزرگ شهری (۱۹۹۱)، در تبیین ایمنی شهری به تعامل فضای فیزیکی و فرایندهای اجتماعی که محیط را می‌سازند توجه نموده و بر فعال بودن فضا به‌عنوان عاملی در ایجاد یک محیط امن و موفق تأکید کرد. جیکوبز ایجاد حرکت، استفاده‌های فعال از سطح خیابان و فعالیت‌های خیابانی و مراقبت‌های طبیعی از این فعالیت‌ها به‌عنوان مؤلفه‌هایی در جهت ساختن یک محیط خوب شهری قلمداد می‌کند (Elias Zadeh Moghadam & Zabetian, 2011: 46).

جین جیکوبز (۱۹۶۱) در کتاب مرگ و زندگی در شهرهای

2. Jacobs

قالب پروتکل ۱ ژنو چهارچوب حقوقی به‌منظور نحوه رفتار با غیرنظامیان در زمان جنگ و نیز وظایف دول جهان در زمینه ارائه و اجرای طرح‌ها و برنامه‌های دفاع غیرنظامی را فراهم نمود. این پروتکل دلالت بر لزوم انجام اقدامات معینی به‌منظور دفاع از غیرنظامیان و تضمین محافظت از آنان در زمان جنگ است. کشورهای مختلف جهان به‌منظور تأمین محافظت از شهروندان خود در برابر انواع بلایای طبیعی و انسان‌ساز، روش‌های مختلفی را به تناسب دیدگاه غالب در زمینه مقابله غیرعامل با بحران، نوع بحران و امکانات در دسترس بکار می‌گیرید. اهم این روش‌ها عبارت‌اند از: (Daei-Njad et al., 2018: 78).

پیشگیری و هشدار مشتمل بر اعلام خطر، ایجاد پناهگاه‌ها
مواجهه مشتمل بر تخلیه با استقرار در پناهگاه‌ها
امداد و نجات

بازتوانی (Haji Ebrahim Zargar & Mesgari Hoshjar, 2008: 131).

۱- در میان کشورهای همسایه نیز پاکستان به این موضوع علاقه‌مندی خاصی نشان داده است و ضمن ایجاد سازمانی بدین منظور به موضوع آموزش عمومی مردم توجه می‌نماید. به‌گونه‌ای که جزوات آموزشی با متون ساده و روان در مورد نحوه مقابله با انفجارات هسته‌ای و دیگر تهدیدها در بین مردم و مراکز آموزش انتشار یافته است (Farzad Behtash et al., 2012: 111).

۲- دولت سوئیس همچنان به سیاست‌های بی‌طرفی اتخاذ یافته در جریان در جنگ جهانی وفادار بوده و از نظر موقعیت ژئوپلیتیک یا منابع زیرزمینی هم دارای وضعیت حساسی نیست لیکن پدافند غیرعامل در این کشور به‌صورت جدی مورد پیگیری قرار گرفته است و بخشی از فضای اطمینان‌بخش حاکم بر این کشور را می‌توان ناشی از اجرای این سیاست‌ها دانست. سازمان پدافند غیرعامل سوئیس ساخت پناهگاه‌های مقاوم در مقابل انفجارات اتمی را به‌طور گسترده‌ای مورد توجه قرار داده و برای اقامت مردم تمامی امکانات از قبیل آب، غذا، دارو و سایر مایحتاج را به صورتی که قبل از فاسد شدن تعویض می‌گردند، پیش‌بینی نموده است (Ali Firouzi et al., 2014: 26).

۳- ارتش شوروی سابق در سال ۱۹۹۰ برای هماهنگ نمودن برنامه‌های فریب و نیرنگ و اقدامات پدافند غیرعامل در برابر تهدیدات آمریکا، در سر فرماندهی کل ارتش واحد ویژه‌ای را برای مدیریت و اجرای برنامه‌های دفاع غیرعامل نمود و از سال ۱۹۹۶ با تحولی بزرگ، تجدید سازمان گردید و اقدامات عمده‌ای جهت آسیب‌ناپذیر بودن منابع و مراکز حیاتی و حساس خود در برابر تهاجمات احتمالی صورت داد. ساخت پناهگاه‌های ضد هسته‌ای و دو منظوره کردن بسیاری از تأسیسات مانند ایستگاه‌ها و معابر مترو، نگهداری قطعات یدکی و بحرانی در پناهگاه‌های مستحکم زیرزمینی، احداث شیلترهای ضد بمب و ساخت ماکت‌های فریب

آمریکایی نیاز به خیابان‌های ایمن را در شهر لازم می‌داند اگر خیابان‌های شهر از ترس و وحشی‌گری در امان باشند شهر از وحشی‌گری و ترس در امان است. هنگامی که گفته می‌شود شهر خطرناک است اساس آنچه مورد نظر است این است که در خیابان‌های آن احساس امنیت نمی‌شود (Jacobs, 1961: 85).

به نظر جیکوبز عواملی چون مکان‌های پر نور و پررفت‌وآمد که دارای چشمان مراقب بوده و مشارکت مردم در آن زیاد باشد و پیاده‌روهای آن، به حد کافی بزرگ و وسیع باشند در شکل‌گیری محیط شهری امن مؤثر می‌داند (Rezvani, 2016: 56).

جداسازی و تشخیص مکان‌های عمومی و خصوصی، تنوع کاربری و اختلاط آن‌ها را در سطح شهر، مطرح می‌کند و استفاده مؤثر و بازدارنده از عابران پیاده در مناطق شهری برای کاهش احتمال وقوع جرائم اشاره دارد.

اکسورسی، والکرت و فالیک

اکسورسی (۲۰۰۹) در WUF درباره شهر ایمن توجه به مؤلفه‌های کیفی زندگی از لحاظ زیست‌محیطی و در قالب محیطی و کالبدی را یادآوری می‌کند. والکرت و فالیک (۲۰۰۹) درباره امنیت اجتماعی در شهرها به راهکاری اشاره دارند که به افزایش مشارکت محلی مردم و بهبود احساس مسئولیت شهروندان محلی در ایجاد و برقراری امنیت اجتماعی شهر و کمک به دیگران در هنگام تجاوز و تعدی اشاره دارد (Soltani et al., 2016: 89).

دیدگاه‌های معاصر جهانی درباره پدافند غیرعامل

طبق آمارهای سازمان ملل متحد در ابتدای قرن بیستم نسبت تلفات غیرنظامیان به کل تلفات جنگی، تنها ۵ درصد بوده است. در حالی که نسبت در طول جنگ جهانی اول به ۱۰ درصد، جنگ جهانی دوم به ۶۵ درصد و در دهه ۱۹۹۰ میلادی به بیش از ۹۰ درصد رسیده است. علاوه بر تلفات مستقیم جنگ، تلفات بی‌شماری بر اثر عواقب غیرمستقیم جنگ از قبیل فقدان یا کمبود مواد غذایی و خدمات دارویی و درمانی و نیز منابع آب آشامیدنی سالم بروز می‌نماید که در این میان افراد آسیب‌پذیر نظیر کودکان و سالمندان و زنان و بیماران بیش از دیگران لطمه می‌بینند.

اولین بار توماس هابز در کتاب «دیو عزیزم» تأمین امنیت شهروندان را اصلی‌ترین قانون و مهم‌ترین وظیفه حاکمان در برابر مردم معرفی نموده و نپرداختن به آن را اقدام علیه صلح و قوانین طبیعت ذکر می‌نماید. اکنون نیز پدافند غیرعامل هم به‌صورت یک هدف کلی و هم به‌عنوان مسئولیت هر دولتی شناخته می‌شود، به‌طوری‌که بسیاری از دولت‌ها مسئولیت‌های گسترده‌ای در باب پدافند غیرعامل بر عهده دارند.

در سال ۱۹۷۷ میلادی تمهیدات قانونی بین‌المللی در

سال‌های ۱۹۹۷-۱۹۷۷ به‌مانند قلعه‌های مستحکمی برای مرزها عمل کردند (Shakiba Manesh & Hashemi Fesharaki, 2012: 101-109).

روش‌شناسی تحقیق

پژوهش حاضر که به بررسی و ارزیابی میزان آسیب‌پذیری سکونتگاه‌های روستایی شهرستان پیرانشهر با رویکرد پدافند غیرعامل در بحران‌های امنیتی و دفاعی تأکید می‌ورزد، با استفاده از ترکیبی علمی از روش‌های پژوهش توصیفی - تحلیلی صورت گرفته است. این پژوهش با استفاده از زمینه و بستر شناختی و معلوماتی که دربر می‌گیرد، از نوع کاربردی عملی است که برای بهبود و بهینه‌سازی ابزارها، اشیا و الگوها در جهت توسعه رفاه و آسایش و ارتقای سطح زندگی اجتماعی در محدوده مورد مطالعه انجام می‌شود. پژوهش حاضر جهت حل مشکل انجام‌شده و نتایج آن مستقیماً برای رفع مسئله در سیستم کلی به کار گرفته می‌شود. همچون دیگر پژوهش‌های کاربردی عملی، این پژوهش نیز خصلت محلی و موضعی دارد و با هدف بحران‌زدایی از سیستم موجود مدنظر است تا آن را به شرایط طبیعی بازگرداند و سلامت سیستم را بازآفرینی کند.

برای سنجش وضع موجود الزامات پدافندی در سکونتگاه‌های روستایی شهرستان پیرانشهر، در ابتدا ۶ شاخص شیب، تراکم جمعیت، فاصله از رودخانه‌ها، فاصله از گسل‌ها، فاصله از مراکز امنیتی و نظامی و فاصله از مرز در این سکونتگاه‌ها با استفاده از نظرات کارشناسان حوزه پدافند غیرعامل شناسایی شده (جدول شماره ۱) و مورد بررسی واقع شده است. به‌طور کلی در این پژوهش پس از شناسایی پارامترهای تأثیرگذار در بحث آسیب‌پذیری سکونتگاه‌های روستایی با رویکرد پدافند غیرعامل، داده‌های موردنظر تهیه گردیده است. در مراحل بعد پرسش‌نامه‌ای تهیه گردید که روایی پرسش‌نامه از طریق نظرات متخصصان و کارشناسان مورد تأیید قرار گرفته و پایایی پرسش‌نامه نیز با استفاده از آلفای کرونباخ محاسبه شده که میزان آن برابر با ۰/۸۶۵ بوده نشان از پایایی قابل قبول پرسش‌نامه است. پس از آن میزان آسیب‌پذیری و اهمیت عوامل تأثیرگذار با استفاده از نظرات کارشناسی در قالب مدل AHP^۳ استخراج گردید. در نهایت با ترکیب مدل فازی و مدل AHP میزان آسیب‌پذیری سکونتگاه‌ها با استفاده از GIS استخراج گردید.

تجهیزات و تسلیحات سازمانی، ایجاد مراکز فرماندهی و کنترل متحرک و طراحی ریل‌های متحرک جهت موشک‌های قاره‌پیمای، ارسال اطلاعات دروغین، عایق‌سازی و استفاده از رنگ‌ها و اقلام جاذب حرارتی و راداری از جمله این اقدامات هستند (Salehi Asl, 2012: 22-23).

۴- در کشور آلمان، طرح‌های پدافند در این کشور در زمینه‌های زیر صورت می‌گیرد:

- تدوین قوانین و مقررات و حمایت‌های لازم از دفاع غیرعامل

- ایجاد شرکت‌های مختلف تولید پناهگاه پیش‌ساخته

- رعایت، کنترل و نظارت بر پراکندگی جمعیت

- استفاده دو منظوره از تأسیسات و پناهگاه‌ها و غیره (Hashemi Shaharaki & Ali Akbar, 2012: 101)

۵- رژیم صهیونیستی

رژیم صهیونیستی دفاع غیرعامل را جزء لاینفک تمامی برنامه‌ها و اقدامات خود نموده و آن را در تمام پهنه سرزمین گسترش داده است به‌گونه‌ای مرز مشخصی میان دفاع عامل و غیرعامل، از نظر زمان و مکان وجود ندارد. کلیه کاربردهای ارضی در قلمرو این رژیم و در مقیاس‌های مختلف لزوماً برخوردار از کاربری‌های نظامی نیز هست. به‌بیان‌دیگر، مناطق جمعیتی و به‌ویژه محیط‌های مسکونی، علاوه بر کاربری‌های متداول، برخوردار از عملکردهای نظامی توأماً به‌صورت دفاع عامل و غیرعامل نیز هست. شهرک‌های یهودی‌نشین هم که به‌عنوان مناطق مسکونی و هم به‌عنوان پایگاه‌های اطلاعاتی و نظامی توأماً به‌صورت دفاعی و تهاجمی به‌ویژه در مناطق حساس و مرزی توسعه یافته‌اند و به‌عنوان ابزار نیرومند دفاعی در برابر تهدیدهای مرزی عمل می‌نمایند. بهترین نمونه‌های چنین کاربری‌های توأم مسکونی نظامی به شمار می‌آیند. قانون دفاع غیرعامل این رژیم یکی از جوامع قوانین دنیای غرب است. یک سامانه عالی اعلام خطر حمله در آنجا وجود دارد که نمایانگر اهمیت زیاد هشدار و اعلام خطر در نظام دفاعی این کشور است. همچنین احداث پناهگاه با هدف مقابله با خطر اجباری است به‌طوری که ۸۰ درصد مردم را می‌توانند در برابر آثار حمله با سلاح‌های متعارف در خود پناه دهند. در نظام دفاعی این رژیم برنامه‌ریزی برای تخلیه وجود ندارد و فقط زمانی که خانه‌های مردم خراب شده باشد تخلیه صورت می‌گیرد. ایجاد شهرک‌های یهودی‌نشین به‌عنوان سپر امنیتی و دفاعی ویژه مناطق مرزی: احداث «آبادی مسلح» جزء تفکیک‌ناپذیر «راهبرد دفاعی منطقه‌ای» بوده است. این رژیم پس از شکل‌گیری در سال ۱۹۴۸ به ایجاد کمربندی از مستعمره‌نشین‌های دفاعی به نام شهرک‌های یهودی مبادرت نمود که هر یک به‌منزله هسته‌هایی در اطراف قلمرو رژیم هستند که ضریب امنیتی را افزایش می‌دهند. این شهرک‌ها به‌ویژه بین

3. Analytic Hierarchy Process

جدول ۱. ویژگی‌های فردی کارشناسان.

جنسیت	سن (سال)	میزان تحصیلات							سابقه کاری (سال)		
		کارشناسی ارشد	کارشناسی	کارشناسی دکتری	دیپلم	دیپلم	دیپلم	دیپلم	۱۰-۱۹	۲۰-۲۹	۳۰-۳۹
مرد	۳۴-۲۵	۱۳	۸	۹	۲	۴	۴	۱۰	۷	۳	۱۰
زن	۳۴-۲۵	۱۶/۶۷	۲۶/۶۷	۳۳/۳۳	۶/۶۷	۱۳/۳۳	۱۳/۳۳	۳۳/۳۳	۲۳/۳۳	۲۳/۳۳	۲۳/۳۳
تعداد	۱۸	۶۰	۴۰	۳۰	۲۰	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰
درصد	۱۸	۶۰	۴۰	۳۰	۲۰	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰

مجموع = ۳۰ کارشناس

منبع: نگارنده، ۱۴۰۱

منطقه مورد مطالعه

استان آذربایجان غربی یکی از ۳۱ استان ایران است، که در شمال غربی ایران قرار دارد و مرکز آن شهر ارومیه است. آذربایجان غربی تنها استان هم‌مرز با کشور ترکیه است. در استان آذربایجان غربی علاوه بر زبان‌های ترکی آذربایجانی و کردی (عمدتاً در منطقه مکریان اقلیتی نیز به زبان‌های ارمنی و آرامی نو آشوری سخن می‌گویند. استان آذربایجان غربی در شمال غربی ایران قرار گرفته و از شمال به جمهوری آذربایجان و ترکیه، از مغرب به ترکیه و عراق، از شرق به استان آذربایجان شرقی و استان زنجان و از جنوب به استان کردستان محدود است. مساحت استان برابر ۳۷/۰۵۹ کیلومترمربع است که

سیزدهمین استان بزرگ کشور محسوب می‌شود و ۲/۲۵ درصد مساحت کل کشور را تشکیل می‌دهد. جمعیت استان آذربایجان غربی طبق سرشماری سال ۱۳۹۵، ۳'۲۶۵'۲۱۹ نفر است که ۴/۰۸ درصد جمعیت کل کشور را در خود جای داده است و از این لحاظ هشتمین استان پرجمعیت کشور به شمار می‌آید. استان آذربایجان غربی در سال ۱۳۹۵ دارای ۱۹ شهرستان، ۴۲ بخش، ۴۲ شهر، ۱۰۹ دهستان و ۳۷۲۸ آبادی است و مرکز آن شهر تاریخی ارومیه بوده است. از لحاظ وسعت و جمعیت ارومیه بزرگ‌ترین و پرجمعیت‌ترین و شهرستان چهار برج کوچک‌ترین و شهرستان باروق کم‌جمعیت‌ترین شهرستان‌های استان هستند. تصویر شماره ۱ موقعیت منطقه مورد مطالعه را نشان می‌دهد.

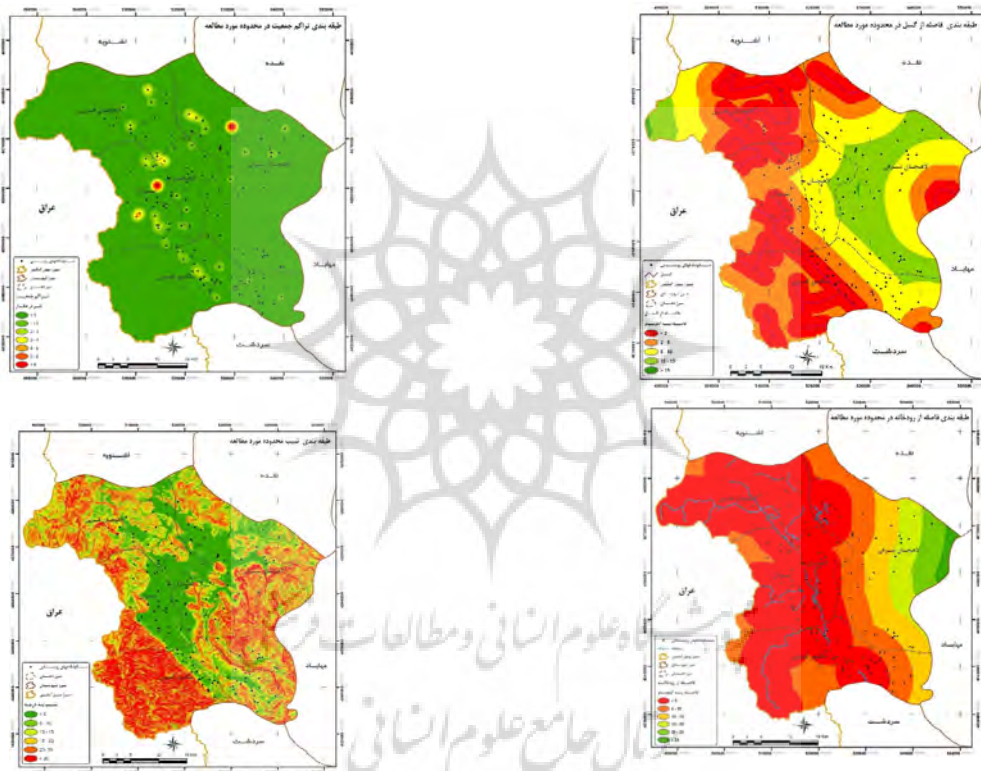
تصویر ۱. موقعیت منطقه مورد مطالعه. منبع: نگارنده، ۱۴۰۱

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

یافته‌ها

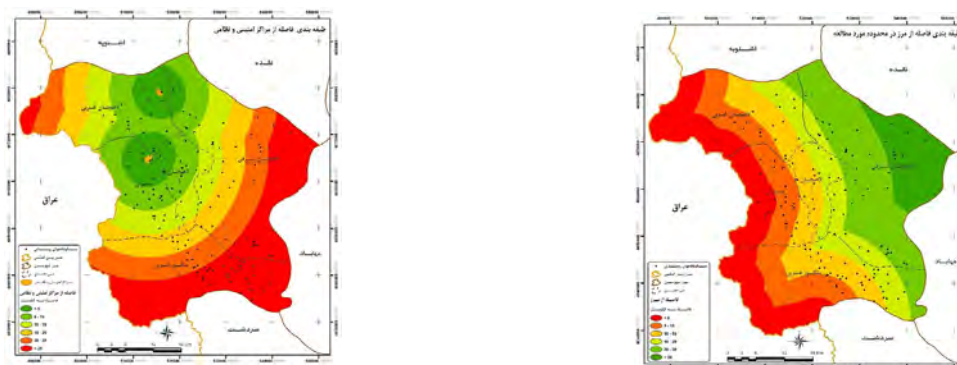
موردنظر تهیه و در مرحله بعد پرسش‌نامه مبنی بر میزان آسیب‌پذیری و اهمیت عوامل تأثیرگذار با استفاده از نظرات کارشناسی در قالب مدل AHP استخراج گردیده است. در نهایت با ترکیب مدل فازی و مدل AHP میزان آسیب‌پذیری با استفاده از GIS استخراج شده است. با مطالعات و بررسی‌های انجام‌گرفته شاخص‌های شیب، تراکم جمعیت، فاصله از رودخانه‌ها، فاصله از گسل‌ها، فاصله از مراکز امنیتی و نظامی و فاصله از مرز به‌عنوان عناصر مهم تأثیرگذار در میزان آسیب‌پذیری شناسایی شده‌اند. تصاویر شماره ۲ و ۳ نقشه‌های حاصل از طبقه‌بندی تراکم جمعیت، فاصله از گسل‌ها، فاصله از رودخانه‌ها، طبقه‌بندی شیب، فاصله از مرز و فاصله از مراکز امنیتی و نظامی در محدوده مورد مطالعه را نشان می‌دهد.

از آنجایی‌که مناطق مرزی نخستین مناطقی هستند که در تهاجمات نظامی آسیب می‌بینند و میزان آسیب‌پذیری در سکونتگاه‌های این مناطق در حملات اولیه که توأم با غافلگیری خواهد بود، بسیار زیاد است؛ باید تا حد امکان آسیب‌پذیری ناشی از تهاجم را به پایین‌ترین سطح رساند و این مهم با توجه به مصالح بکار رفته در احداث منازل مسکونی و نیز فراهم کردن امکاناتی برای حفظ جان ساکنین در مواقع اضطراری ممکن خواهد شد. بنابراین بررسی و ارزیابی میزان آسیب‌پذیری سکونتگاه‌های این مناطق با توجه به الزامات پدافند غیرعامل ضروری است. با در نظر داشتن این هدف و پس از شناسایی عوامل تأثیرگذار، داده‌های

تصویر ۲. نقشه طبقه‌بندی تراکم جمعیت، جمعیت، فاصله از گسل‌ها، فاصله از رودخانه‌ها و طبقه‌بندی شیب در محدوده مورد مطالعه. منبع: نگارنده، ۱۴۰۱

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

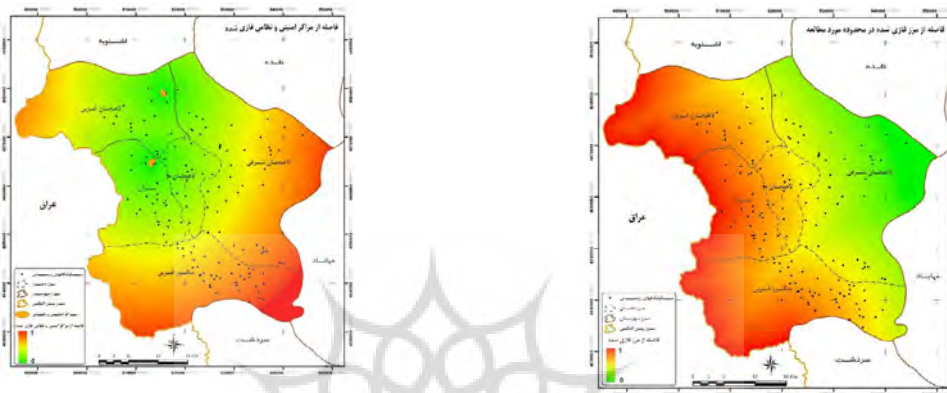

تصویر ۳. نقشه طبقه‌بندی فاصله از مرز و فاصله از مراکز امنیتی و نظامی در محدوده مورد مطالعه. منبع: نگارنده، ۱۴۰۱

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

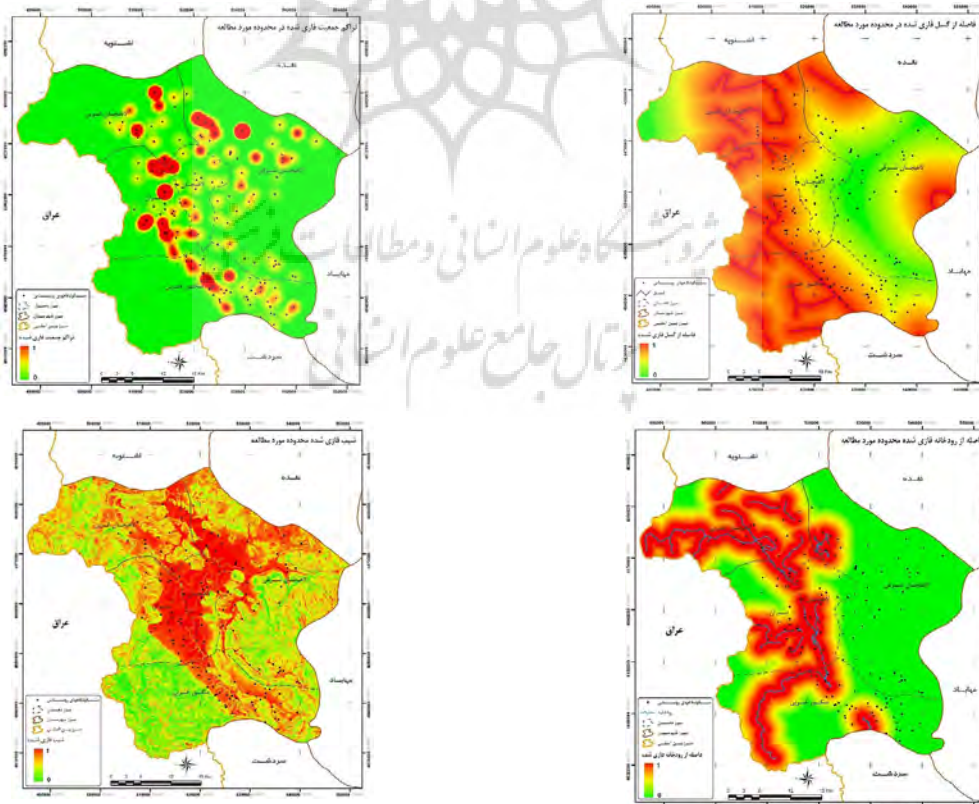
یکی دیگر از مراحل تلفیق داده‌ها در محیط GIS، ترکیب داده‌های نرمال شده است. در این مرحله، بر اساس نظرات کارشناسی، لایه‌های اطلاعاتی بر اساس درجه اهمیت در رویکرد پدافند غیرعامل و تأثیرگذاری در میزان آسیب‌پذیری سکونتگاه‌های روستایی، با استفاده از مدل AHP وزن‌دهی شده‌اند. برای دستیابی به این منظور پرسش‌نامه‌ای تهیه شده که توسط کارشناسان مربوطه در حوزه پدافند غیرعامل تکمیل شده است (جدول شماره ۲).

باتوجه به اینکه یکی از مراحل تلفیق داده‌ها در محیط GIS نرمال‌سازی داده‌ها است، بنابراین به‌منظور دستیابی به نتایج دقیق‌تر در این پژوهش پس از تهیه نقشه‌های پایه که در تصاویر شماره ۲ و ۳ نمایش داده شده‌اند، از مدل فازی استفاده شده است. تصاویر شماره ۴ و ۵ نقشه فازی شده فاصله از مرز، فاصله از مراکز امنیتی و نظامی، تراکم جمعیت، فاصله از گسل‌ها، فاصله از رودخانه‌ها و شیب در محدوده مورد مطالعه را نشان می‌دهد.

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

تصویر ۴. نقشه فازی شده فاصله از مرز و فاصله از مراکز امنیتی و نظامی در محدوده مورد مطالعه. منبع: نگارنده، ۱۴۰۱

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

تصویر ۵. نقشه فازی شده تراکم جمعیت، فاصله از گسل‌ها، فاصله از رودخانه‌ها و شیب در محدوده مورد مطالعه. منبع: نگارنده، ۱۴۰۱

جدول ۲. مقایسه زوجی لایه‌ها با استفاده از AHP.

لایه‌ها	فاصله تا مرز	نزدیکی به مراکز امنیتی و نظامی	تراکم جمعیت	شیب روستا	فاصله از رودخانه‌ها	فاصله از گسل‌ها	وزن لایه‌ها
فاصله تا مرز	۱	۴	۵	۶	۷	۸	۰/۴۷۱۷
نزدیکی به مراکز امنیتی و نظامی	۱/۴	۱	۴	۵	۶	۷	۰/۲۵۷۹
تراکم جمعیت	۱/۵	۱/۴	۱	۴	۵	۶	۰/۱۴۰۴
شیب روستا	۱/۶	۱/۵	۱/۴	۱	۲	۳	۰/۰۶۰۳
فاصله از رودخانه‌ها	۱/۷	۱/۶	۱/۵	۱/۲	۱	۲	۰/۰۴۰۹
فاصله از گسل‌ها	۱/۸	۱/۷	۱/۶	۱/۳	۱/۲	۱	۰/۸۷۰۲

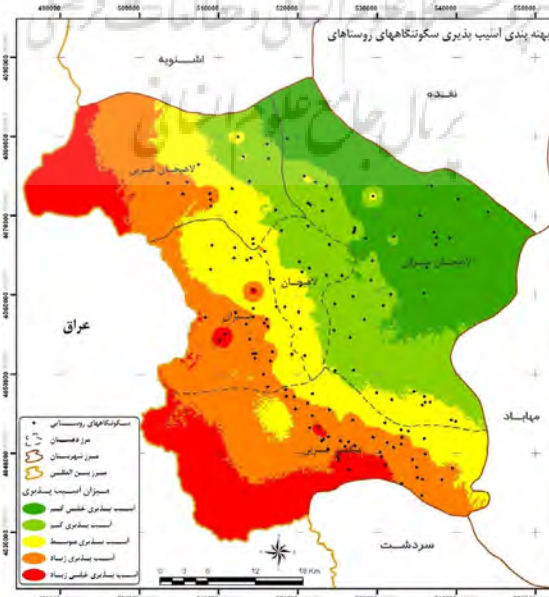
فصلنامه پژوهش‌های روستایی

منبع: نگارنده، ۱۴۰۱

می‌دهد. همان‌طور که ملاحظه می‌شود، میزان آسیب‌پذیری در پنج طیف خیلی کم، کم، متوسط، زیاد و خیلی زیاد طبقه‌بندی شده و به تفکیک روستاها نمایش داده شده است. بیشترین میزان آسیب‌پذیری در سکونتگاه‌های روستایی سه دهستان لاهیجان غربی با ۲۳ روستا، دهستان پیران با ۴۸ روستا و دهستان منگور غربی با ۵۲ روستا مشاهده می‌شود. آسیب‌پذیری زیاد نیز در مرحله دوم سکونتگاه‌های همین سه دهستان را دربر می‌گیرد. تعداد ۸ روستا در معرض آسیب‌پذیری خیلی زیاد و تعداد ۵۳ روستا در معرض آسیب‌پذیری زیاد هستند. جدول شماره ۳ و تصویر شماره ۷ به توصیف قابلیت پدافندی سکونتگاه‌ها به تفکیک جمعیت، درصد جمعیت و سکونتگاه‌های دارای طرح توسعه در این ۵ طیف اشاره دارد.

سپس نتایج حاصل از پرسش‌نامه‌ها در نرم‌افزار Expert Choice وارد شده و میزان وزن هر یک از معیارهای موردسنجش استخراج گردیده است. در فرایند AHP معمولاً نرخ ناسازگاری باید ۰/۱ یا کمتر باشد. در این پژوهش، این مقدار ۰/۰۸ به‌دست آمده که جهت انجام مراحل بعدی قابل قبول است. جدول شماره ۳ ارزش‌گذاری هر یک از عوامل اصلی تأثیرگذار آسیب‌پذیری و زیرمعیارهای آن‌ها با استفاده از روش AHP را نشان می‌دهد.

درنهایت پس از تعیین میزان اهمیت هرکدام از عوامل، لایه‌های فازی نرمال شده با استفاده از میزان وزن به‌دست آمده از مدل AHP در محیط GIS با هم تلفیق شده و میزان آسیب‌پذیری هرکدام از سکونتگاه‌های روستایی به دست آمد. تصویر شماره ۶، پهنه‌بندی آسیب‌پذیری روستاهای شهرستان پیرانشهر را نشان

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

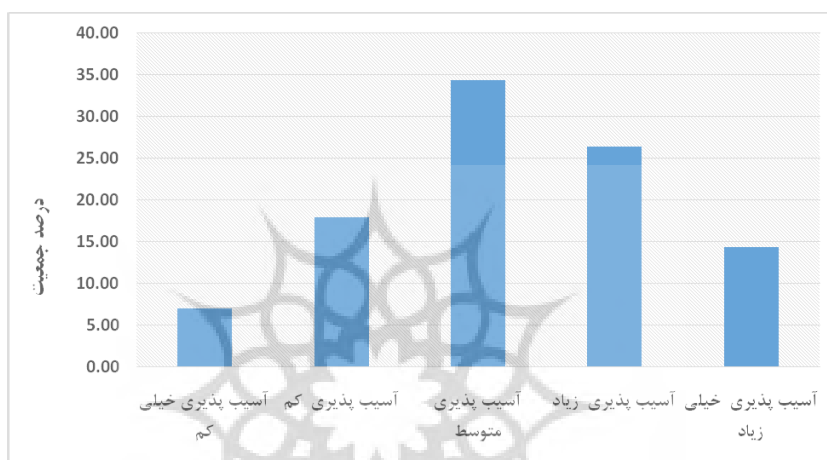
تصویر ۶. پهنه‌بندی آسیب‌پذیری سکونتگاه‌های روستایی. منبع: نگارنده، ۱۴۰۱

جدول ۳. توصیف قابلیت پدافندی و ویژگی‌های سکونتگاه‌ها.

ردیف	توصیف قابلیت پدافندی	مساحت پهناها (هکتار)	مساحت پهناها (درصد)	تعداد روستاها	جمعیت	درصد جمعیت
۱	آسیب‌پذیری خیلی کم	۴۶۲/۷۴	۲۱/۴۸	۱۳	۳۴۰۰	۷/۰۰
۲	آسیب‌پذیری کم	۴۱۲/۳۲	۱۹/۱۴	۳۱	۸۶۹۷	۱۷/۹۱
۳	آسیب‌پذیری متوسط	۴۴۱/۰۷	۲۰/۴۳	۴۲	۱۶۶۶۷	۳۲/۳۲
۴	آسیب‌پذیری زیاد	۵۲۴/۸۷	۲۴/۳۱	۵۳	۱۲۸۳۶	۲۶/۴۳
۵	آسیب‌پذیری خیلی زیاد	۳۱۶/۱۲	۱۴/۶۴	۸	۶۹۵۸	۱۴/۳۳

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

منبع: نگارنده، ۱۴۰۱

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

تصویر ۷. نسبت جمعیت روستاها به قابلیت پدافندی سکونتگاه‌های روستایی. منبع: نگارنده، ۱۴۰۱

بحث و نتیجه‌گیری

گرفته شود و با همکاری و هماهنگی بین دستگاه‌های مختلف، به‌صورت جدی و مداوم پیگیری شود.

پدافند غیرعامل به معنای راهکارهایی است که در ابتدا به نظر می‌رسد فقط برای محافظت از سکونتگاه‌ها در برابر تهدیدات مختلف مورداستفاده قرار می‌گیرد، اما در عمل نقش مهمی در حفظ امنیت ملی و جلوگیری از تهدیدات دشمن دارد. برای مثال، ساخت دیوارهای حفاظتی، نصب دوربین‌های مداربسته و ایجاد پاسگاه‌های نظامی و امنیتی به‌عنوان راهکارهای پدافند غیرعامل در سکونتگاه‌های مرزی، می‌تواند باعث جلوگیری از تسلط دشمن بر مناطق مرزی و حفظ امنیت این مناطق شود.

باتوجه به اینکه سکونتگاه‌های مرزی آذربایجان غربی از نظر جغرافیایی در محله‌ای قرار دارند که در آن مناطقی نیز هستند که به دلیل نزدیکی به مرز، برای دشمنان قابل دسترسی هستند، استفاده از راهکارهای پدافند غیرعامل امری حیاتی به نظر می‌رسد. علاوه بر این، پیش‌بینی نیروهایی که به‌طور غیرمنتظره وارد مناطق مرزی می‌شوند و اعمال کننده فعالیت‌های غیرقانونی هستند نیز از جمله مسائلی است که با استفاده از پدافند غیرعامل قابل حل است. بنابراین، باتوجه به اهمیت امنیت دفاعی

امنیت دفاعی سکونتگاه‌های مرزی یکی از مسائل حیاتی و حساس در بسیاری از کشورها است. این سکونتگاه‌ها به دلایل جغرافیایی، نظامی و تجاری با محدوده‌های مرزی مختلف در تماس هستند و به همین دلیل آسیب‌پذیری بیشتری در مقابل تهدیدات امنیتی دارند. پدافند غیرعامل به‌عنوان یکی از روش‌های مؤثر در حفاظت از سکونتگاه‌های مرزی، به دلیل قدرت و کارآمدی بالایش شناخته شده است. این روش شامل استفاده از مواردی همچون نصب دوربین‌های مداربسته، سیستم‌های اطلاعاتی، پیش‌بینی‌های هواشناسی و رادارهای نظارتی است. با استفاده از این روش‌ها، می‌توان به‌صورت دقیق و بیشتر نسبت به تهدیداتی که در این مناطق وجود دارد، آگاهی پیدا کرد و برنامه‌های امنیتی مناسب را اجرا نمود. از دیگر مزایای استفاده از پدافند غیرعامل در سکونتگاه‌های مرزی، می‌توان به کاهش خسارات احتمالی، افزایش قابلیت اطمینان و همچنین حفظ جان و مال افراد اشاره کرد. در نهایت، برای حفظ امنیت دفاعی سکونتگاه‌های مرزی، لازم است که روش‌های متعدد و متنوعی همچون پدافند غیرعامل، پدافند فعال و نیروی انسانی در نظر

تعداد جمعیت از آسیب‌پذیری متوسط برخوردارند و در وهله دوم تعداد جمعیت، آسیب‌پذیری زیاد در شرایط بحران و تهدید نشان داده می‌شود. به‌طور کلی شدت آسیب‌پذیری در نواحی پرجمعیت بیش از ۵۰ درصد و در نواحی کم‌جمعیت کمتر از ۵۰ درصد قابل برآورد است.

امنیت دفاعی سکونتگاه‌های مرزی از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است و باید به‌صورت جدی توجه شود. پدافند غیرعامل یکی از راهکارهای بسیار مؤثر در این زمینه است که می‌تواند در کاهش خطرات احتمالی و حفظ امنیت سکونتگاه‌های مرزی مؤثر باشد. به‌منظور اجرای پدافند غیرعامل، ابتدا لازم است که نقاط ضعف و احتمالی‌ترین مسیر ورود هرگونه تهدید به منطقه مرزی شناسایی شود. سپس با توجه به نوع تهدیدات ممکن، راهکارهای پدافندی مناسب برای محافظت از منطقه اعمال می‌شود.

برخی از پیشنهادات امنیتی برای سکونتگاه‌های مرزی در آذربایجان غربی عبارت‌اند از:

- احداث ایستگاه‌های مرزی با تجهیزات پدافندی مدرن و دقیق به‌منظور شناسایی دشمنان و جلوگیری از نفوذ آن‌ها.

- استفاده از دوربین‌های مداربسته و سامانه‌های رصدی برای پوشش دادن مناطق حساس و اعلام هشدار در صورت شناسایی هرگونه فعالیت مشکوک.

- ایجاد پایگاه‌های نظامی در مناطق استراتژیک مرزی با تجهیزات پدافندی قوی به‌منظور دفاع در برابر تهدیدات ممکن.

استفاده از پرسنل آموزش‌دیده و مجرب برای رصد، شناسایی و گزارش دهی در خصوص فعالیت‌های مشکوک در مناطق مرزی.

- تلاش برای برقراری ارتباط بین پلیس و نیروهای نظامی در منطقه مرزی به‌منظور هماهنگی و افزایش توانایی در مقابله با تهدیدات مختلف.

- با اجرای این پیشنهادات و توجه به پدافند غیرعامل، می‌توان برای سکونتگاه‌های مرزی در آذربایجان غربی یک محیط امن و پایدار فراهم کرد.

- تعیین دیگرام اجرایی شیوه پدافند غیرعامل در روستاهای مرزی از جمله روستاهای بخش لاهیجان غربی، پیران و منگور غربی

- افزایش و بهبود تجهیزات زیرساختی در جاده‌های روستایی

- ارتقاء میزان سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های روستایی از طریق تشویق ساکنان روستاهای بخش منگور غربی، لاهیجان غربی و پیران به ماندگاری و تخصیص امکانات و تجهیزات به آن‌ها

- شناسایی و رفع آسیب‌های ناشی از نزدیکی روستاها به نقاط مرزی از جمله مخاطرات طبیعی مانند زلزله که به سبب

در سکونتگاه‌های مرزی و نیاز به استفاده از راهکارهای پدافند غیرعامل، این راهکارها به‌عنوان یکی از روش‌های اصلی جهت تأمین امنیت سکونتگاه‌های مرزی آذربایجان غربی مورداستفاده قرار می‌گیرد.

نتایج نظری پژوهش حاضر نشان داده است که حکیم‌دوست و همکاران (۲۰۱۸) در مقاله خود ۴۴ روستا از روستاهای مرزی شهرستان هیرمند را از حیث زیست‌پذیری با رویکرد پدافند غیرعامل موردبررسی قرار دادند که به جهت مقایسه و بررسی روستاهای مرزی، به لحاظ روش و فرایند کار و نتایج به‌دست‌آمده با پژوهش حاضر هم‌راستا است. سلیمانی و همکاران (۲۰۱۸) در مقاله خود به معیارهایی مانند منابع آب، مخاطرات طبیعی، شکل زمین، ملاحظات امنیتی، اقلیم، ملاحظات جمعیتی، دسترسی به امکانات، جنس زمین توجه کرده‌اند که میزان آسیب‌پذیری روستاهای مورد مطالعه بر اساس معیارهای موردبررسی را تحلیل و سنجش کرده‌اند که این پژوهش نیز به لحاظ روش و فرایند کار و نتایج، هم‌راستا با پژوهش حاضر بوده و نتایج پژوهش حاضر را مورد تأیید قرار می‌دهد. خرم‌بخت (۲۰۱۶) نیز در پژوهش خود روستاهای واقع در شهرستان لارستان را از حیث پدافند غیرعامل موردبررسی قرار داده و در آن به رتبه‌بندی روستاها پرداخته است و بدین ترتیب نتایج به‌دست‌آمده در تحقیق ایشان، نتایج پژوهش حاضر را مورد تأیید قرار داده است. همچنین خان‌بائی ساعتلو و همکاران (۲۰۱۹) نیز در پژوهش خود رویکرد پدافند عامل را در شهر ارومیه موردبررسی قرار داده است که به لحاظ نمونه مطالعاتی متفاوت از پژوهش حاضر است ولی به لحاظ روش کار و روش تحقیق، که از تحلیل‌های مکانی و سیستم اطلاعات جغرافیایی استفاده کرده است، هم‌راستا با پژوهش حاضر بوده و نتایج پژوهش حاضر را مورد تأیید قرار داده است.

همچنین نتایج تجربی پژوهش حاضر بدین ترتیب است که در این تحقیق از ۶ شاخص شیب، تراکم جمعیت، فاصله از رودخانه‌ها، فاصله از غسل‌ها، فاصله از مراکز امنیتی و نظامی و فاصله از مرز به‌عنوان عناصر مهم تأثیرگذار در میزان آسیب‌پذیری سکونتگاه‌های روستایی با رویکرد پدافند غیرعامل استفاده شده است. بر اساس نتایج به‌دست‌آمده، یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که در مجموع ۱۴۷ روستای شهرستان پیرانشهر جمعیتی بالغ بر ۴۸۵۵۸ نفر را در خود جای داده‌اند. که از این میزان ۱۴/۳۳ درصد جمعیت در روستاهایی با آسیب‌پذیری خیلی زیاد ساکن هستند. همچنین ۲۶/۴۳ درصد از ساکنین روستاهای شهرستان پیرانشهر در سکونتگاه‌هایی با آسیب‌پذیری زیاد ساکن هستند. اما بیشترین نسبت از ساکنین در روستاهایی با آسیب‌پذیری متوسط زندگی می‌کنند که ۳۴/۳۲ درصد از جمعیت این شهرستان را شامل می‌شود. ۴۰ درصد از پهنه‌های سکونتگاهی بررسی شده زیستگاه روستانشینانی را شکل می‌دهد که در معرض آسیب‌پذیری کم و خیلی کم هستند. سکونتگاه‌های با بیشترین

آسیب‌پذیری مسکن روستایی در صورت وقوع بحران، روستاهای
مرزی با بحران جدی روبه‌رو خواهند شد.

تشکر و قدردانی

بنا به اظهار نویسنده مسئول، مقاله حامی مالی نداشته است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

References

- Ali Firouzi, M., Mohammadi De Cheshme, M., Nazarpour Dezaki, R. (2014). measuring the vulnerability of special uses from the point of view of passive defense in Ahvaz metropolis (case example: health and medical use), master's thesis, Shahid Chamran University of Ahvaz, Faculty of Geosciences and GIS Department of Geography and Urban Planning. (In Persian).
- Bahrampour, A., Malek-Afzali, A.A. (2018). The role of the "safety and security" component of urban spaces in children's attendance; Case study: Fatemi neighborhood in district 6 of Tehran, *Motaleat-e Shar-e Irani-Eslami Quarterly*, 9th year, 32nd issue, 39-49 (In Persian).
- Daei-Njad, F., Aminzadeh, B., Hosseini, S. B. (2018). principles and guidelines for designing and equipping the open space of residential complexes for the purpose of passive defense, *Markaz Tahghighat Sakhtemen va Maskan publications*, first edition, number 440. (In Persian).
- Elias Zadeh Moghadam, N., Zabetian, E. (2011). investigation of urban planning indicators effective in improving women's safety in public spaces with a participatory approach, case example: the central part of Tehran, *Honarhaye Ziba Journal - Architecture and Urban Development*, Volume 2, Number 44, 56-43(In Persian).
- Esmaili Shahrokh, M., & Taqvaei, A. A. (2011). evaluation of city vulnerability with passive defense approach using Delphi method. Case example: Birjand City, *Modiriat Shahri Journal*, No. 28, Tehran (In Persian).
- Farzad Behtash, M. R., Agha Babaei, M. R., Agha Babaei, M. T. (2012). Concepts of passive defense in urban management with an emphasis on the city of Tehran, *Danesh Shahr Magazine*, No. 37, 109-125. (In Persian).
- Fathi, S. (2012). An analysis of social relations in sustainable urban space, *Motaleate Tose'e Ejtemaei Iran Journal*, 4th year, 4th issue, 1-18. (In Persian).
- Haji Ebrahim Zargar, A., Mesgari Hoshiar, S. (2008). Passive defense in architecture; A solution to reduce vulnerability to accidents, the third international conference on comprehensive crisis management in unexpected natural disasters, Tehran, <https://civilica.com/doc/33337>. (In Persian).
- Haji Fathali, F., Baqir Attaran, M. (2018). Analysis of the spatial imbalance of distribution of economic and social services in the villages of Qazvin province, *Rural Development Strategies*, Volume 5, Number 2, Serial Number 18, 267-285. (In Persian).
- Hakim Doost, S. Y., Moradi, M., Rostami, Sh., Nazari, A. H. (2018). Spatial analysis of livability in the border villages of Hirmand city with emphasis on passive defense, *Eghtesad Ghaza va Tose'e Roustaei Quarterly*, Volume 7, Number 26, 101-126. (In Persian).
- Hashemi Shaharaki, S. J., Ali Akbar, S. (2012). Optimal location of places from the point of view of passive defense, the first conference on urban planning and architecture with the approach of passive defense. (In Persian).
- Hosseini Amini, H., & Asadi, S., Barnafar, M., & Rabbani, T. (2013). Analysis of urban land use zoning in district 11 of Tehran city in order to provide passive defense solutions, *Motaleat Modiriat Shahri Quarterly*, 3rd year, 7th issue, Tehran. (In Persian).
- Jacobs, J. (1961). *Death and life of Great American cities*, London: Jonathan Cape
- Jafari, Kh., Mesgarzadeh, S., Mirzakhani, M. (2018). Factors affecting the social security of Tabriz citizens, *Sociological Studies*, 10th year, 38th issue, 61-83. (In Persian).
- Kamran, H., Parizadi, T., & Hosseini Amini, H. (2012). Spatial organization of the border areas adjacent to the Iran-Pakistan border with a non-active defense approach, *Urban Research and Planning Journal*, second year, fifth issue, Tehran (In Persian).
- Kelly, E., Damian, C. D. (2009). *Securing the Built Environment: An Analysis Crime Prevention Through Environmental Design*, Ball State University, Muncie, Indiana.
- Khanbabai Saatlo, R., Ahmadi, Q., Mousavi, M. S. (2019). Presenting an analytical model for passive defense of cities (case study: Urmia city), *Protection and Security Research*, Volume 8, Number 30, 149-178. (In Persian).
- Khorrambakht, A. A. (2016). Analysis of passive defense approach in village location selection with emphasis on natural components (case study: central part of Larestan city), *Pajouhesh'haye Goghrafiaye Entezami Journal*, Volume 5, Number 19, 48- 25. (In Persian).
- Lennard, H.L. (1997). *The good city for children.international Making Cities livable council*, (L.S.H.Crowhurst et al Eds), California,U.S.A.
- Lopes, M. N., & Camanho, A. S. (2013). "Public Green Space Use and Consequences on Urban Vitality: an Assessment of European Cities", *Springer*, vol. 113, no.
- Mokhtarpour, M., Manteghi Fasaie, A. (2017). Explanation of Cultural-Management Factors Affecting the Increase in Social Crimes Resulting from the Physical-Physical Development of Tehran City, (Study Case: District 19 of Tehran City), *Tose'e Ejtemaei Iran Journal*, 10th Year, 3rd Issue, 119-135. (In Persian).
- Mousavi, S. Y., Safari, S. (2016). Urbanism growth and neighborhood sense of belonging, *Urban and Regional Development Planning Quarterly*, first year, number 3, 31-62. (In Persian).
- Parizadi, T., Hosseini Amini, H., & Shahriari, M. (2011). Review and analysis of "passive defense" measures in Saqqez city in an analytical approach, *Modiriat Shahri Quarterly*, No. 26, Tehran. (In Persian).
- Rezvani, A. (2016). Soul of the city, redefining the city, space, urban space and determination of spirit-giving indicators, *Memari Sabz Quarterly*, second year, number four, 55-79. (In Persian).
- Saremi, H., & Hosseini Amini, H. (2012). Protection of urban facilities and equipment with optimal use of the natural environment in the city with a passive defense approach. Case example: Boroujard city, *Motaleat Modiriat Shahri Quarterly*, 3rd year, 6th issue, Tehran. (In Persian).
- Salehi Asl, M. (2012). Passive defense solutions with an emphasis on aerial threats, case study: Shiraz railway station, mas-

- ter's thesis in the field of passive defense engineering, design orientation, Imam Hossein University (AS). (In Persian).
- Shakiba Manesh, A., Hashemi Fesharaki, S. J. (2012). Urban design from the perspective of passive defense, Tehran: Boustane Hamid Publications. (In Persian).
- Soleimani, A., Aftab, A., Majnoui Totakhana, A. (2018). Spatial structure of rural settlements in the border areas of Iran and Turkey with passive defense approach, *Etela'at Goghrafiyai Journal*, Volume 27, Number 106, 227-213. (In Persian).
- Soltani, L., Beyk Mohammadi, H., Heydari, S. (2016). Spatial analysis of the sense of security in urban neighborhoods (case study: Quds city), *Strategic Researches of Social Issues of Iran*, Volume 5, Number 3, Serial Number 14, 87-104. (In Persian).
- Statistical Center of Iran. (2016). General Population and Housing Census, West Azarbaijan Province
- Tayebi Safa, A., Ezzati, E., Hamzeh, F. (2022). Presentation of indicators of military centers and establishments; Case study: Kermanshah Province, political analysis of space, *Tarbiat Modares University Publications*, volume 4, number 2, 99-111. (In Persian).
- Wirth, L. (1938). Urbanism as a way of LIFE", *The American Journal of Sociology*, July, Volume XLIV, Number 1, 1-24.

